

2026 m. birželio 10 d., Vilnius

Lietuvos socialdemokratų partijos pirmininkui Mindaugui Sinkevičiui

Laikinajam Demokratų sąjungos pirmininkui Virginijui Sinkevičiui

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos pirmininkui Aurelijui Verygai

Dėl teisės viršenybės principo užtikrinimo formuojant Vyriausybę

Mes, žemiau pasirašiusios nevyriausybinės organizacijos, reiškiame didelį susirūpinimą dėl susiklosčiusios situacijos, kai Lietuvos Respublikos teismų priimti ir įsiteisėję sprendimai dėl partnerystės santykių pripažinimo nėra vykdomi, o atsakingos institucijos, pirmiausia Teisingumo ministerija, savo veiksmais prisideda prie teisinio neapibrėžtumo, paneigia teisės viršenybės principo laikymąsi ir daro žalą Lietuvos demokratinei sistemai bei įvaizdžiui tarptautinių partnerių akyse, ypatingai artėjančio Lietuvos Respublikos pirmininkavimo ES tarybai kontekste.

Teisės viršenybės principas yra vienas pagrindinių demokratinės teisinės valstybės pamatų. Pagal Konstitucijos 109 straipsnį teisingumą Lietuvoje vykdo tik teismai, o teismų sprendimai priimami Lietuvos Respublikos vardu ir yra privalomi visoms valstybės institucijoms (Konstitucijos 6, 7, 109 straipsniai; Civilinio proceso kodekso 18 straipsnis). Valstybės institucijos privalo ne tik gerbti teismų sprendimus, bet ir užtikrinti jų savalaikį bei veiksmingą vykdymą. Šios pareigos svarbą pabrėžia ir tai, kad teismų sprendimų nevykdymas teisinėje sistemoje vertinamas itin griežtai, t.y. Baudžiamojo kodekso 245 straipsnis teismo sprendimo, nesusijusio su bausme, nevykdymą apibrėžia kaip baudžiamąjį nusižengimą. Todėl įsiteisėjusių teismų sprendimų neįgyvendinimas negali būti laikomas vien organizaciniu ar techniniu klausimu.

2025 m. balandžio 17 d. Konstitucinis Teismas konstitucinės justicijos byloje Nr. 12/2024 pripažino, kad Civilinio kodekso 3.229 straipsnis tiek, kiek pagal jį partnerystę galima sudaryti tik tarp vyro ir moters, prieštarauja Konstitucijai ir konstituciniam teisinės valstybės principui. Nutarime aiškiai nurodyta, kad, kol įstatymų leidėjas nėra nustatęs partnerystės registravimo tvarkos, asmenys savo teisę gali įgyvendinti kreipdamiesi į teismą. Vadovaudamiesi šiuo nutarimu, teismai nuo 2024 m. ėmė pripažinti tos pačios lyties asmenų partnerystę, o šių sprendimų įgyvendinimą privalo užtikrinti Teisingumo ministerija.

Teisingumo ministerija, vadovaujama ministrės Ritos Tamašunienės, apskundė keturis teismų sprendimus, prašydama atidėti partnerystės registravimą, o dalis įsiteisėjusių sprendimų lieka neįvykdyti. Dėl to teismas jau skyrė baudą už kiekvieną sprendimo nevykdymo dieną. Suprantame, kad apeliacija yra teisėta procesinė teisė, tačiau ją sistemingai naudojant įsiteisėjusių sprendimų ir Konstitucinio Teismo nutarimo įgyvendinimui atidėti, kyla pagrįstų abejonių dėl teisės viršenybės principo laikymosi. Ministerijos argumentas, kad be atskiro įstatymo registravimas neįmanomas, nepaneigia jos pareigos vykdyti įsiteisėjusių teismų sprendimus, nesuteikia pagrindo nevykdyti Konstitucinio Teismo nutarimo ir apsunkinti teismų sistemos darbą bei netikslingai paskirstyti ministerijos valdomus biudžetinius resursus bylinėjimuisi, kai jie galėtų būti skirti registrų diegimui ar atnaujinimui ir kitoms minėto Konstitucinio teismo nutarimo įgyvendinimo priemonėms.

Pažymime, kad, be kita ko, įstatymo projekto parengimo ir pateikimo Seimui iniciatyva taip pat priklauso ministerijos kompetencijai.

Ministerijos politinės komandos veiksmai kuria pavojingą precedentą, kai Teisingumo ministerija, kurios pagrindinė misija turėtų būti teisinės valstybės stiprinimas, tampa viena pagrindinių kliūčių įgyvendinant teismų sprendimus ir konstitucinius principus. Politiškai angažuoti ministerijos veiksmai verčia abejoti institucijų pasiryžimu ginti demokratiją ir Konstituciją.

Pažymėtina, kad asmuo, einantis teisingumo ministro pareigas ir kartu esantis Seimo nariu, yra davęs dvi Konstitucijoje numatytas priesaikas. Pradėdami eiti pareigas, Ministras Pirmininkas ir ministrai pagal Konstitucijos 93 straipsnį ir Vyriausybės įstatymo 7 straipsnį Seime prisiekia būti ištikimi Lietuvos Respublikai, gerbti ir vykdyti jos Konstituciją bei įstatymus ir sąžiningai tarnauti Tėvynei, demokratijai bei Lietuvos žmonių gerovei. Analogišką įsipareigojimą, gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus, pagal Konstitucijos 59 straipsnį prisiekia ir kiekvienas Seimo narys. Šios priesaikos nustato ne pasirinkimo galimybę, o teisinę pareigą. Įsiteisėjusių teismų sprendimų ir Konstitucinio Teismo nutarimų vykdymas, o ne sistemingas veikimas priešingai, yra tiesioginė šios priesaikos išraiška.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, bei žinodami, kad šiuo metu formuojama nauja valdančioji dauguma ir gali būti peržiūrima Vyriausybės sudėtis, raginame:

1. Formuojant naują valdančiąją daugumą ir atnaujinant Vyriausybės sudėtį nesiūlyti Ritos Tamašunienės skirti Lietuvos Respublikos teisingumo ministre.
2. Užtikrinti, kad Teisingumo ministerijai vadovautų asmuo, aiškiai įsipareigojęs gerbti teismų sprendimus, Konstitucinio Teismo jurisprudenciją ir teisės viršenybės principą.
3. Imtis neatidėliotinių priemonių, kad Konstitucinio Teismo nutarimas dėl partnerystės ir įsiteisėję teismų sprendimai būtų vykdomi nedelsiant ir visa apimtimi.

Tikimės, kad Lietuvos socialdemokratų partija, formuodama naują politinę daugumą, aiškiai pademonstruos savo įsipareigojimą teisinės valstybės principams ir neleis, kad už teisės įgyvendinimą atsakingoms institucijoms toliau vadovautų asmenys, kurių veikla kelia pagrįstą abejonių dėl šių principų laikymosi.

Pagarbiai,

Lietuvos jaunimo centras

LGBTQ+ naujienų portalas GayLine.LT

Socialinių investicijų valdymo centras

Susivienijimas Žali.LT

Žmogaus teisių organizacijų koalicija, kurią sudaro 13 žmogaus teisių srityje dirbančių organizacijų:

Diversity Development Group

Labdaros ir paramos fondas „Frida“

VšĮ Humanistinių idėjų ambasadoriai (HIA)

Jvairovės edukacijos namai Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenė

Lietuvos žmogaus teisių centras

VšĮ Lygių galimybių plėtros centras

Nacionalinė LGBT* teisių organizacija LGL

„Padėk pritapti“

VšĮ „Psichikos sveikatos perspektyvos“

Romų visuomenės centras

Tolerantiško jaunimo asociacija

Žmogaus teisių stebėjimo institutas

VšĮ Ribologija

Moterų informacijos centras

Skeptikų draugija

Veda Vidus - Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras

Lietuvos moterų lobistinė organizacija

Moterų veiklos inovacijų centras

Nacionalinis socialinės integracijos institutas

VšĮ Stebėk teises

Šeimų asociacija

Marijampolės apskrities moters veiklos centras

Kauno apskrities moterų krizių centras

Moterų teisių asociacija

Atviros Lietuvos fondas

VšĮ Mediapressa

VšĮ Telšių krizių centras

Lietuvos moterų teisių įtvirtinimo asociacija